

רשומות

הצעות חוק

30 באוקטובר 2000

2926

א' בחשון התשס"א

עמוד

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 28) (משפט חוזר, זיכוי על אתר והענקת סמכויות
לסגנוריה), התשס"א-2000 42

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 28) (משפט חוזר, זיכוי על אתר והענקת סמכויות לסנגוריה), התשס"א-2000*

1. תיקון סעיף 31 בחוק בתי משפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, בסעיף 31, בסופו יבוא:

"(ד) נשיא בית המשפט העליון או המשנה לנשיא או שופט אחר של בית המשפט העליון, שקבע לכך הנשיא, רשאי, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, להורות על זיכוי של נידון אם נוכח כי נתקיימה אחת העילות למשפט חוזר כאמור בסעיף קטן (א), אך לאור נסיבות הענין אין תועלת בקיומו של משפט חוזר."

דברי הסבר

מחוזי במשפט פלילי והנתונות לבית המשפט העליון בערעור פלילי, פרט לסמכות להחמיר בעונש; בית המשפט רשאי לתת כל צו הנראה בעיניו כדי לפצות נידון שנשא ענשו או חלק ממנו ושהרשעתו בוטלה כתוצאה מן המשפט החוזר, או לתת כל סעד אחר; מה הנידון - רשאי בית המשפט לתת צו כאמור לטובת אדם אחר."

סעיף זה הוא פרי תיקון משנת 1996, אשר הרחיב את העילות למשפט חוזר בעקבות המלצות "הועדה לענין הרשעה על סמך הודאה בלבד ולענין העילות למשפט חוזר" בראשות כבוד השופט גולדברג. למרות תיקון החוק, נותרו בפועל קשיים מעשיים רבים ביישומה. על פי רוב, הכנת בקשה למשפט חוזר מחייבת עבודה רבה הכוללת איתור הומר ראיות, שיחות עם עדים וניסוח טיעון משפטי מפורט. נידון, אשר אין ביכולתו לשכור את שירותיו של עורך דין פרטי, אינו מסוגל להגיש בקשה ראויה למשפט חוזר, בפרט כאשר הוא נמצא במאסר. לפיכך המנגנון אשר נועד לתקן עיוותי דין והרשעות שווא אינו ממלא את תפקידו.

הצעת החוק אינה מבקשת לשנות מסמכויותיהם של בית המשפט והיועץ המשפטי לממשלה בנוגע למשפטים החוזרים, אלא להסמיך גוף אשר יסייע בהכנת הבקשות בענין זה. בלא הכנה מסודרת של בקשות למשפט חוזר, לא ניתן לבדוק כהלכה את טענותיהם של נידונים לחפותם, ונוצר קרשי רב בחשיפת עיוותי דין והרשעות שווא.

כיום, אין בנמצא מנגנון ראוי להכנת בקשות למשפט חוזר. משמוגשת בקשה למשפט חוזר, קיים אמנם מנגנון לבדיקתה על ידי היועץ המשפטי לממשלה, אשר מעביר לבית המשפט את הוות דעתו בנושא, אולם לא קיימים הכלים אשר יכולים לאפשר, הלכה למעשה, הגשת בקשה מנומקת המושתתת על תשתית עובדתית ראויה.

סעיף 1 קיימים מקרים שבהם אין טעם בקיומו של הליך משפט חוזר, וזאת כאשר אין מחלוקת על כך שלא היה מקום להרשיע את הנידון, בלי שנדרש בירור עובדתי נוסף. במקרים אלו מוצע להסמיך את נשיא בית המשפט העליון או מי שהסמיך לכך להורות על זיכוי, בלא צורך בניהולו של הליך משפט חוזר.

סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, קובע כדלקמן:

"משפט חוזר

31. (א) נשיא בית המשפט העליון או המשנה לנשיא או שופט אחר של בית המשפט העליון שקבע לכך הנשיא, רשאי להורות כי בית המשפט העליון או בית משפט מחוזי שיקבע לכך, יקיים משפט חוזר בענין פלילי שנפסק בו סופית, אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

(1) בית משפט פסק כי ראיה מהראיות שהובאו באותו ענין יסודה היה בשקר או בזיוף, ויש יסוד להניח כי אילולא ראיה זאת היה בכך כדי לשנות את תוצאות המשפט לטובת הנידון;

(2) הוצגו עובדות או ראיות, העשויות, לבדן או ביחד עם ההומר שהיה בפני בית המשפט בראשונה, לשנות את תוצאות המשפט לטובת הנידון;

(3) אדם אחר הורשע בינתיים בביצוע אותו מעשה העבירה, ומהנסיבות שנתגלו במשפטו של אותו אדם אחר נראה כי מי שהורשע לראשונה בעבירה לא ביצע אותה.

(4) נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין.

(ב) הרשות לבקש משפט חוזר נתונה לנידון וליועץ המשפטי לממשלה; מת הנידון - תהיה הרשות האמורה גם לבן-זוגו ולכל אחד מצאצאיו, הוריו, אחיו או אחיותיו.

(ג) במשפט חוזר יהיו לבית המשפט העליון או לבית משפט מחוזי כל הסמכויות הנתונות לבית משפט

* הצעת חוק מס' 900/9; הועברה לוועדה ביום י"ב בשבט התש"ס (19 בינואר 2000).
ס"ח התשמ"ד, עמ' 198; התש"ס, עמ' 194.

- (א) בסעיף 4(א), בסופו יבוא "וכן על הסניגוריה הציבורית הארצית";
 (ב) בסעיף 14(א), אחרי "המחוזית" יבוא "או הארצית", במקום "או לנאשם" יבוא "לנאשם או לנידון" ואחרי "המחוזית" יבוא "או הארצית";
 (ג) אחרי סעיף 18(א) יבוא:

"(9) נידון המבקש משפט חוזר, שנתקיים בו אחד התנאים האמורים בסעיף 15(א) עד (3) או (ג) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ואשר הסניגור הציבורי הארצי קבע שיש מקום להגיש בעבורו בקשה למשפט חוזר";

דבריו הסבר

לדחות את הבקשה למינוי סניגור תוך הפנייתו לסניגוריה הציבורית הארצית.

סעיף 2 לסעיף קטן (א) (תיקון סעיף 4(א) לחוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 (להלן - חוק הסניגוריה הציבורית).

הסניגוריה הציבורית פועלת בחמישה מחוזות בפריסה ארצית המקבילה לפריסת בתי המשפט המחוזיים. בראש כל מחוז עומד סניגור ציבורי מחוזי. כמו כן, פועלת הסניגוריה הציבורית הארצית אשר עוסקת, בין השאר, בניהול ובפיקוח על הליכים המתנהלים מטעם הסניגוריה הציבורית בבית המשפט העליון. בראש הסניגוריה הציבורית הארצית, עומד הסניגור הציבורי הארצי, הממונה גם על עבודתם של הסניגורים הציבוריים המחוזיים.

התיקון המוצע לסעיף מסדיר באופן פורמלי את כפיפותה של הסניגוריה הציבורית הארצית המטפלת, בין השאר, בבקשות למשפטים חוזרים, לסניגור הציבורי הארצי.

לסעיף קטן (ב) (תיקון סעיף 14)

מטרת התיקון המוצע לסעיף היא להתאים את הוראות החוק לייצוגם של נידונים המבקשים משפט חוזר, בידי הסניגוריה הציבורית הארצית.

לסעיף קטן (ג) (תיקון סעיף 18)

חוק הסניגוריה הציבורית בנוסחו הקיים קובע בסעיף 18(א) את רשימת הזכאים לייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית. סעיף זה אינו מסמיך את הסניגוריה לייצג נידונים המבקשים משפט חוזר בהעדר מינוי מבית המשפט.

בעיה זו, של העדר גוף אשר יסייע בהכנת הבקשות, ניתנת לפתרון במסגרת הסניגוריה הציבורית, האמונה על ייצוגם של חשודים ונאשמים מחוסרי אמצעים. דא עקא, המצב המשפטי הקיים אינו מאפשר לסניגוריה הציבורית לסייע לנידונים הפונים אליה כדי שתגיש בעבורם בקשה למשפט חוזר.

סעיף 15(ה) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מסמיך כיום את בית המשפט למנות סניגור ציבורי לשם הכנת בקשה למשפט חוזר. ברם, השימוש בסעיף זה נדיר מאוד מאחר שבעת הדין בבקשת המינוי, אין בפני בית המשפט תשתית עובדתית המאפשרת לו לברר אם יש מקום להגשת בקשה כאמור. במקרים רבים כל שיש בפני בית המשפט הוא פניה נרגשת של נידון הטוען לחפותו, וזאת בלא הנמקה וטיעונים משפטיים ועובדתיים מסודרים. בהעדר תשתית עובדתית ראויה, קיים קושי רב בהחלטת בית המשפט בדבר מינוי סניגור ציבורי לנידון.

לפי התיקון המוצע, אדם המבקש משפט חוזר יוכל לפנות לסניגוריה הציבורית הארצית ולבקש שסניגור מטעמה ייצג אותו בהגשת בקשה למשפט חוזר. הסניגור הציבורי הארצי יוסמך להורות על בדיקה מוקדמת שבמסגרתה יוכל סניגור ציבורי לעיין במסמכים, לשוחח עם עדים ולאתר ראיות רלוונטיות. אם בסיום הבדיקה המוקדמת יסתבר שיש מקום להגיש בקשה למשפט חוזר, ושלכאורה נתקיימה עילה מהעילות למשפט חוזר, אזי תוגש בקשה בעבור הנידון. מאידך גיסא, אם בתום הבדיקה יתברר שאין בסיס לבקשה, יוכל הסניגור הציבורי הארצי לדחות את בקשתו של הנידון, ואזי הסניגוריה הציבורית לא תגיש בקשה בעבורו. דרך זו תיצור מעין מסננת, אשר תאפשר להבחין בין בקשות שיש בהן ממש לבין בקשות סרק.

יובהר, כי אין בהצעה זו כדי לגרוע מסמכויות בית המשפט למנות סניגור ציבורי לנידון הפונה לבית המשפט בבקשה כאמור. יחד עם זאת, בית המשפט יוכל

² ס"ח התשנ"ו, עמ' 8; התשנ"ט, עמ' 113.

(ד) אחרי סעיף 21(ד) יבוא:

"(ה) בקשה למינוי סניגור ציבורי לפי סעיף 18(א)9 תוגש ללשכת הסניגוריה הציבורית הארצית."

דברי הסבר

לסעיף קטן (ד) (תיקון סעיף 21)
התיקון המוצע מסדיר את אופן הגשת הבקשה
למשפט חוזר.

התיקון המוצע לסעיף מוסיף לרשימת הזכאים
לייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית גם נידונים
המבקשים את ייצוגם בבקשה למשפט חוזר, אשר
הסניגור הציבורי הארצי קבע שיש מקום להגיש בעבורם
בקשה למשפט חוזר.

חברי הכנסת: אמנון רובינשטיין, אלי גולדשמידט,
יוסף לפיד, אברהם פורז